

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра економіки та фінансів підприємства

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

за матеріалами ТОВ «ТД «РОСІНКА», м. Київ

Студента 2 курсу 7 м групи,
спеціальності 073 «Менеджмент»,
спеціалізації «Фінансове
управління»

Срібранця Михайла
Сергійовича

Науковий керівник –
канд. екон. наук, доцент

Кондратюк Оксана
Іванівна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук, проф.

Ситник Ганна
Вікторівна

Зміст

Вступ

Розділ I. Теоретико - методичні основи управління грошовими потоками підприємства

Розділ II. Аналіз управління прибутком грошовими потоками підприємства ТОВ ТД «РОСІНКА»

2.1 Аналіз динаміки обсягу та рівня грошових потоків підприємства

2.2 Аналіз збалансованості грошових потоків підприємства

2.3 Оцінка ефективності управління грошовими потоками підприємства

Розділ III. Прогнозування планових параметрів щодо грошових потоків підприємства ТОВ ТД «РОСІНКА»

Висновки та пропозиції

Список використаних джерел

Додатки

ВСТУП

Актуальність дослідження. Основним завданням підприємства є підвищення ефективності його функціонування за рахунок раціонального управління грошовими потоками, яке дасть змогу забезпечити фінансову рівновагу та ритмічність діяльності підприємства, прискорити обіг капіталу, знизити ризик неплатоспроможності та отримати прибуток. Управління рухом грошових потоків є одним із першочергових завдань, тому що керівники підприємств щодня стикаються з прогнозуванням та управлінням грошовими потоками. Вони вирішують, як уберегти гроші від інфляції, як забезпечити нормальну поточну діяльність, підтримати репутацію підприємства як надійного фінансового партнера. Але при цьому необхідно уникати надлишкових грошей, їх можна використати для короткострокових вкладень, що в подальшому призведе до отримання додаткового доходу. Економічне зростання підприємства базується на підтримці його фінансової рівноваги та водночас на забезпеченні максимізації основного цільового показника – вартості підприємства, головним чинником формування якої є грошові потоки. Проблема ефективного управління грошовими потоками є актуальною для вітчизняних підприємств, оскільки порушення грошового балансу в одну чи іншу сторону має негативні наслідки для їх функціонування. Управління грошовими потоками передбачає цілеспрямований вплив на процеси акумуляції грошових коштів, їх використання та перерозподіл з метою збалансування фінансово-господарської діяльності підприємства. Отже, дослідження питань управління грошовими потоками є першочерговими та досить актуальними.

Питання управління грошових потоків широко висвітлено в науковій літературі в роботах як зарубіжних (В. Баумоль, Р. Брейлі, С. Майєрс, М. Міллер, Д. Опп), так і вітчизняних (І.О. Бланк, Л.О. Лігоненко, Ф.Ф. Бутинець, В.В. Ковальов, Г.В. Ситник, П.А. Фомін, В.В. Хохлов, А.Д. Шеремет та ін.)

вчених. Разом із тим, відзначимо, що питання управління грошовими потоками підприємства повністю ще не вивчені тому потребують подальшого вивчення, а саме питання управління грошовими потоками у кризовому стані, також потрібно звернути увагу на консервативну політику управління грошовими потоками.

Метою дослідження є розгляд теоретичних засад управління грошовими потоками підприємства та обґрунтування напрямків його вдосконалення.

Для реалізації поставленої мети в роботі вирішуються наступні **завдання**:

- дослідити сутність теоретико-методологічних аспектів управління грошовими потоками підприємства;
- проаналізувати динаміку та обсяг грошових потоків підприємства;
- дослідити збалансованість грошових потоків підприємства;
- оцінити ефективність управління грошовими потоками підприємства;
- визначити планову потребу у грошових потоках підприємства.

Об'єктом дослідження є процес управління грошовими потоками підприємства.

Предметом дослідження в роботі виступають теоретико-методичні та практичні засади організації процесу управління грошовими потоками підприємства.

Емпірична база дослідження. Товариство з обмеженою відповідальністю «Торговий дім» Росинка» зареєстровано у Дніпропетровська обл. місто Дніпро, основний вид діяльності: Діяльність посередників у торгівлі продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами.

Інформаційною базою дослідження. Вихідними даними для виконання випускної кваліфікаційної роботи є законодавчі документи, що регламентують діяльність підприємств, спеціальна література з даної проблеми, матеріали бухгалтерської та статистичної звітності ТОВ «Торговий дім» Росинка», результати опитування керівництва досліджуваного підприємства.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої в роботі мети використовуватиметься система загальнонаукових та спеціальних методів

дослідження, таких як системний підхід, аналіз, синтез, економіко-статистичні методи.

Практична цінність. Практична значущість обраної теми зводиться до використання конкретних методик щодо оптимізації грошових потоків підприємства, а також обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на удосконалення управління грошовими потоками.

Апробація результатів дослідження. За результатами дослідження була опублікована стаття на тему: «Моделі оптимізації грошових потоків підприємства» у збірнику наукових праць студентів. – К. КНТЕУ, 2019.

Структура роботи. Структурно випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, 3 розділів, висновків та пропозиції, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ І.

ТЕОРЕТИКО - МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

В економічній літературі можна зустріти багато різноманітних визначень поняття «грошові кошти». Так, згідно бухгалтерського обліку, грошові кошти (Money; Cash) – готівка та кошти на кореспондентських рахунках у банках, які можуть бути використані для поточних операцій, а також еквіваленти грошових коштів. Згідно з П(С)БО 4 – Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів», до грошових коштів відносять до високоліквідних активів. Вони є найбільш ліквідною статтею активу балансу банку. Власне грошові кошти є готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання. До еквівалентів грошових коштів належать короткострокові, високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і характеризуються незначним ризиком зміни їх вартості. Під рухом грошових коштів розуміють надходження і вибуття грошових коштів та їхніх еквівалентів. Метою складання звіту про рух грошових коштів є надання користувачам фінансової звітності повної, правдивої та неупередженої інформації про зміни, що відбулися у грошових коштів підприємства та їх еквівалентах за звітний період у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності [1].

З точки зору вказати Бланка, грошовий потік — сукупність розподілених у часі надходжень і видатків грошових коштів та їх еквівалентів, генерованих підприємством у процесі господарської діяльності [2. с. 557].

Як стверджує Гончаров, грошовий потік може бути як об'єктом фінансового управління господарської діяльності підприємства [3. с. 156].

Крім того, Бланк, зазначає, що грошовий потік є процес, що [4. с. 12]:

- Пов'язаний із функціонуванням грошової системи країни;

- Пов'язаний із особливостями формування розподілом та використанням капіталу підприємства;
- Характеризує оборот й трансформацію окремих видів активів підприємства;
- Забезпечує генерування економічного ефекту;
- Здійснюється із фактором часу, ризику, ліквідності.

Отже, з наведених визначень можна зробити певне узагальнення: в економічній літературі сформувалися два основні підходи до визначення категорії грошовий потік:

- грошовий потік - це різниця між отриманими і виплаченими підприємством коштами за певний визначений період, тобто це сума надлишку або недостачі грошових коштів;
- грошовий потік - це безперервний рух коштів (обіг), тобто їх надходження й виплати (притоки й відтоки) за певний визначений період.

У даний час на управління грошовими потоками звертається особлива увага, так як підприємству у своїй діяльності потребують відповідної системи планування, та контролю за грошовими потоками. Класифікація грошових потоків наведена у додатку А. Враховуючи те, що фінансові ресурси обмежені, то успіх діяльності підприємства визначається можливістю керівництва ефективно використовувати наявні кошти.

З урахуванням наведеної класифікації організуються різні види фінансового планування та управління грошовими потоками. Таким чином, класифікація видів грошових потоків допомагає здійснювати облік, аналіз і планування руху грошових коштів в компанії.

Бланк вважає, управління грошовими потоками, як систему принципів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних з формуванням, розподілом і використанням грошових коштів підприємства та організацією їх обороту [2].

Висока роль ефективного управління грошовими потоками підприємства визначається такими основними положеннями [42]:

- грошові потоки обслуговують здійснення господарської діяльності підприємства практично у всіх її аспектах;
- ефективне управління грошовими потоками забезпечує фінансову рівновагу підприємства в процесі його стратегічного розвитку;
- раціональне формування грошових потоків сприяє підвищенню ритмічності здійснення операційного процесу підприємства;
- ефективне управління грошовими потоками дозволяє скоротити потреби підприємства в позиковому капіталі;
- управління грошовими потоками є важливим фінансовим важелем забезпечення прискорення обороту капіталу підприємства;
- ефективне управління грошовими потоками забезпечує зниження ризику неплатоспроможності підприємства;
- активні методи управління грошовими потоками дозволяють підприємству отримувати додатковий прибуток, генерований безпосередньо його грошовими активами, а саме ефективне використання тимчасово вільних залишків коштів у складі оборотних активів, а також накопичуваних інвестиційних ресурсів у здійсненні фінансових інвестицій [7, с. 130–132].

Основною метою управління грошовими потоками є забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку шляхом збалансування обсягів надходження та витрати коштів і їхньої синхронізації [9, с. 280]. Основні завдання, що спрямовані на досягнення головної мети управління грошовими потоками підприємства, наведені на рис. 1.1.

Характеризуючи процес управління грошовими потоками, необхідно розглянути і основні принципи, на базі яких відбувається цей процес. Так, вказати авторів [5], виділяють наступні принципи:

- Інтегрованість із загальною системою управління підприємством
- Комплексний характер формування управлінських рішень
- Висока динаміка управління
- Варіативність підходів до розробки окремих управлінських рішень
- Орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства

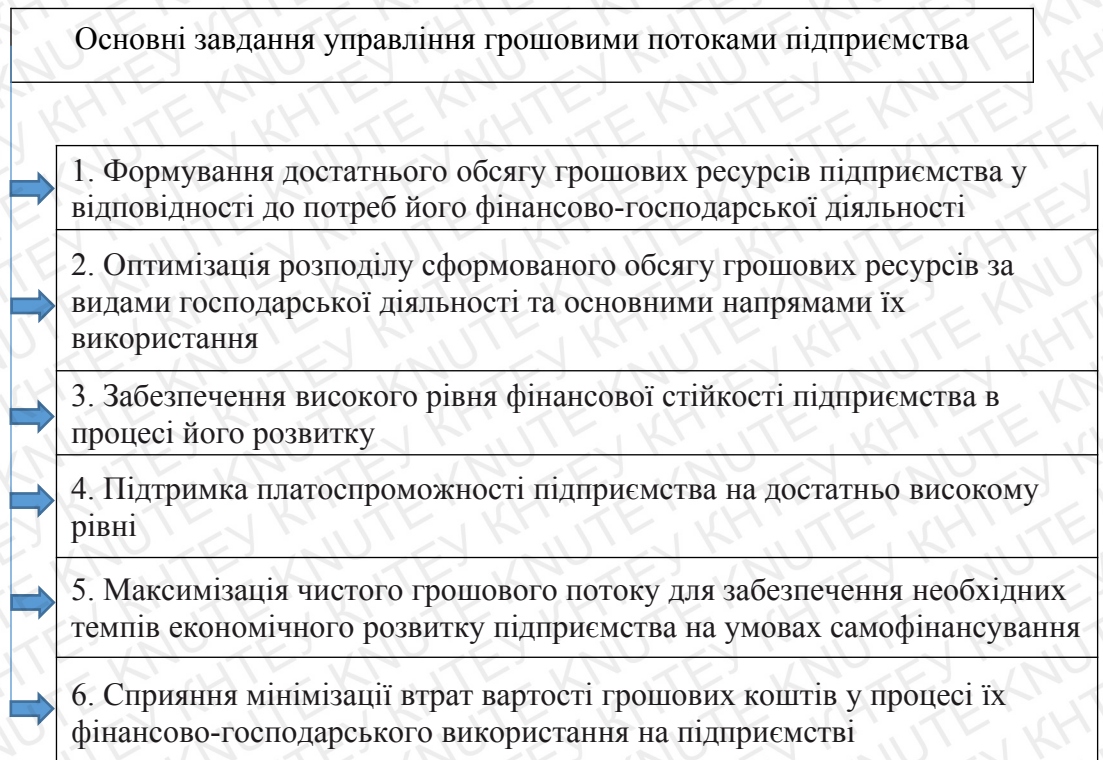

Рис. 1.1. Основні завдання управління грошовими потоками підприємства[19]

До цілі управління грошовими потоками підприємства, відносять такі [18]:

- Формування необхідного обсягу грошових ресурсів підприємства у відповідність його потребами його діяльності.
- Оптимізація розподілу обсягу грошових коштів підприємства за видами його діяльності та спрямуванням використання.
- Забезпечення високого рівня фінансової стійкості підприємства у процесі його розвитку.
- Підтримка платоспроможності підприємства.
- Максимізація чистого грошового потоку, яка забезпечує завданні темпи економічного розвитку підприємства на умовах самофінансування.
- Забезпечення мінімізації втрат вартості грошових коштів у процесі їх використання.

Отже, система управління грошовими потоками реалізує основну ціль, а саме максимізація добробуту власників підприємства, через свої функції. Ці функції можливо поділити на дві категорії, які визначають комплексний зміст групи системи управління [9]:

- Функції управління грошовими потоками як управлінська система. Ці функції являються основними частинами будь-якої системи управління та є незалежними від виду діяльності, його організаційно правовій формі, розміру, форми власності. У теорії управління такі функції носять назву «загальні».

- Функції управління грошовими потоками як спеціальній області управління підприємством. Склад цих функцій є конкретним об'єктом у управлінській системі. Теорія управління розглядає такі функції як «специфічні».

У найбільш загальному вигляді склад основних функцій управління грошовими потоками саме у розрізі цих двох груп зображено на рис 1.2.

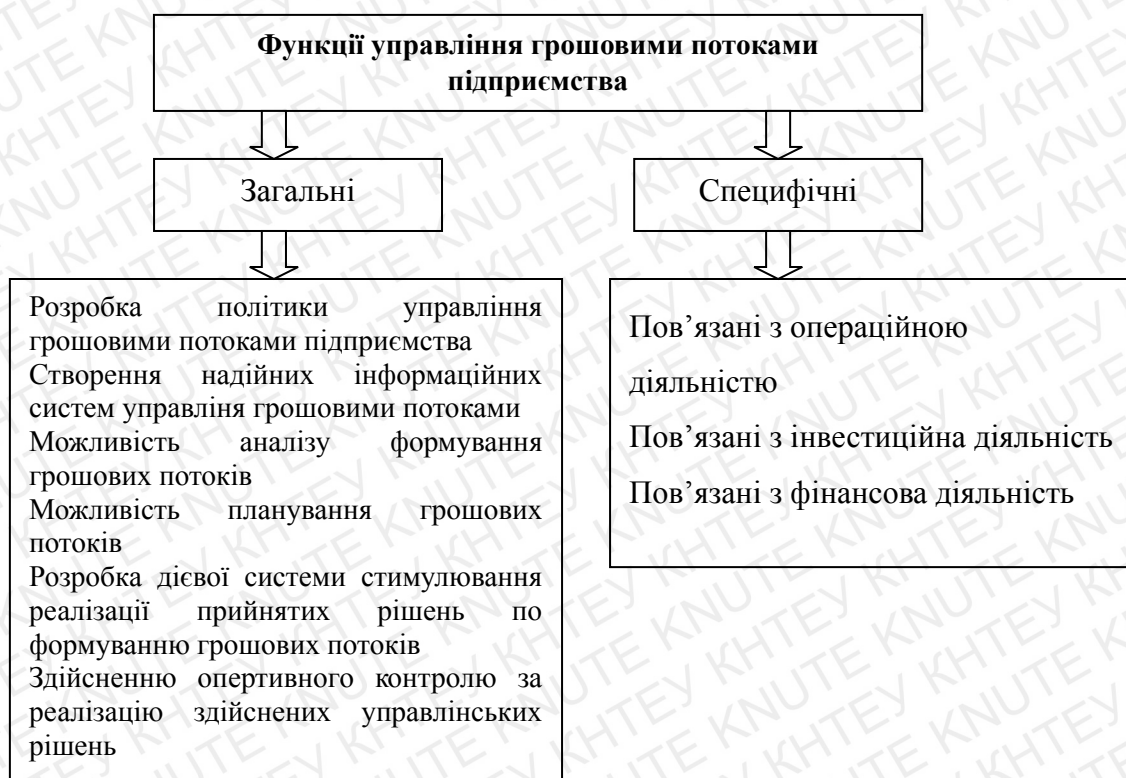

Рис 1.1 Характеристика основних функцій управління грошовими потоками підприємства[12]

Розглянемо більш детально функції управління грошовими потоками. Так, при реалізації розробки політики управління грошовими потоками підприємства виходячи із загальної стратегії розвитку підприємства, оцінці його внутрішнього економічного потенціалу та прогнозів параметру зовнішнього середовища формується система цілей ті цільових показників на довгостроковий період; визначаються основні задачі у короткостроковий період на предмет формування та розподілу грошових ресурсів.

При створенні ефективних інформаційних систем управління грошовими потоками, що забезпечують існування альтернативних варіантів управлінських рішень, повинні бути визначені обсяги і зміст інформаційних потреб системи управління грошовими потоками; сформовані зовнішні і внутрішні джерела залучення інформації, що задовольняють ці потреби; організований постійний моніторинг основних параметрів формування грошових потоків підприємства, а також умов зовнішнього економічного середовища.

У процесі реалізації функції пов'язаної зі здійсненням аналізу потоків проводиться експрес-аналіз окремих фінансових операцій, пов'язаних з негативними грошовими потоками; досліджується рівень і динаміка основних показників ефективності грошових потоків в розрізі окремих видів діяльності підприємства та його центрів відповідальності. Здійснюється окремий фундаментальний аналіз факторів грошових потоків підприємства.

Реалізація функції, що стосується впровадження грошового потоку, пов'язана з розробкою поточного плану та оперативних бюджетів за основні напрямки формування грошових потоків підприємства.

При розробці дієвої системи стимулювання реалізації управлінських рішень грошових потоків формується система заохочень і санкцій у розрізі керівників і менеджерів окремих структурних підрозділів підприємства за виконання чи невиконання встановлених цільових фінансових показників, фінансових нормативів і планових задач в області формування грошових потоків [32]. Індивідуалізація системи стимулювання забезпечується шляхом впровадження на підприємстві контрактної форми оплати праці керівників і фінансових менеджерів.

Здійснення ефективного контролю за реалізацією прийнятих управлінських рішень грошових потоків пов'язане зі створенням систем внутрішнього контролю на підприємстві; поділом контрольних обов'язків окремих служб і фінансових менеджерів; визначенням системи контрольних показників і контрольних періодів; оперативним реагуванням на результати здійснюваного контролю [23].

Що стосується специфічних функцій, то в процесі операційної діяльності підприємства здійснюється управління доходами, поточними витратами, податковими платіжками, ризиками і залишками грошових коштів при здійсненні основної діяльності підприємства виробництві і реалізації його продукції. В процесі інвестиційної діяльності підприємства відбувається оптимізація пропорцій грошових ресурсів за основними формами та напрямками інвестиційної діяльності підприємства; оцінка інвестиційної привабливості окремих реальних проектів і фінансових інструментів і відбір най-більш ефективних з них за критерієм рівня дохідності і ризику; забезпечення фінансування реальних інвестиційних програм (формування портфеля фінансових інвестицій) і своєчасної окупності інвестицій. У процесі фінансової діяльності підприємства здійснюється оптимізація джерел залучення капіталу в грошовій формі для розвитку господарської діяльності підприємства; забезпечення мінімізації вартості залучення цього капіталу; організація обслуговування і своєчасного повернення суми основного боргу

Управління грошовими потоками здійснюється у рамках реалізації загальної політики управління фінансами підприємства за наступними етапами (рис 1.3.).

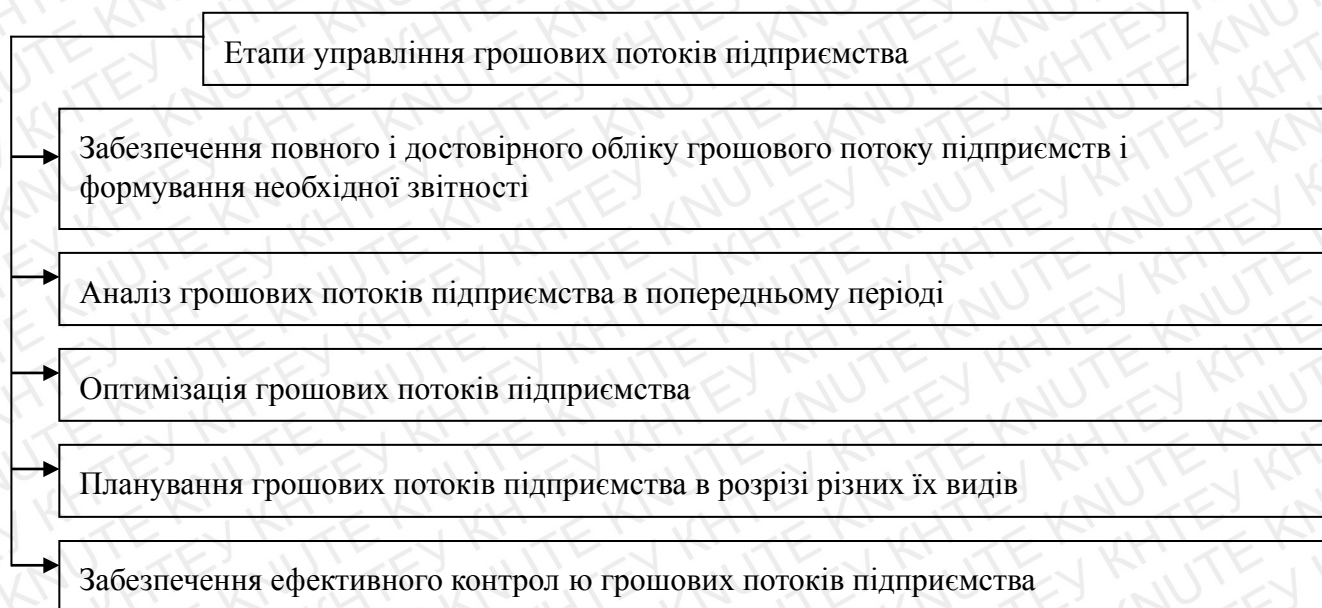

Рис. 1.3. Основні етапи управління грошовими потоками підприємства

Як видно з рисунку 1.3 цей процес складається із таких етапів, як забезпечення повного і достовірного обліку грошового потоку підприємств і формування необхідної звітності, аналіз грошових потоків підприємства в попередньому періоді, оптимізація грошових потоків підприємства, планування грошових потоків підприємства в розрізі різних їх видів, забезпечення ефективного контролю грошових потоків підприємства.

На думку переважної більшості вчених, найбільш дієвим для аналізу грошових потоків є метод фінансових коефіцієнтів. Кроком уперед на шляху вдосконалення методики аналізу грошових потоків є система показників, запропонованих колективом науковців - Мнихом Є.В., Біликом М.Д. [28], Лебедевою А. М. [36], Гудзь Ю. [13], Кащенко Е.І. [24], Кучер О.В. та Сахно А.А. [35] (табл. 1.1). Так, згаданими вище авторами для аналізу грошових потоків запропоновано застосовувати: коефіцієнт ліквідності грошового потоку; коефіцієнт достатності чистого грошового потоку; коефіцієнт ефективності грошового потоку; коефіцієнт реінвестування чистого грошового потоку. При цьому для розрахунку коефіцієнтів достатності та ліквідності грошового потоку пропонується застосовувати показник «чистий рух грошових коштів підприємства». Тобто частково усуваються недоліки, які мали місце в системі показників, запропонованих авторами. [17].

Таблиця 1.1

**Показники аналізу грошових потоків згідно підходу
Мниха Є.В. та Білика М.Д. [28, 24, 35]**

Показник	Формула розрахунку	Зміст показника
Коефіцієнт ліквідності грошового потоку	$K_{ЛЛ} = \frac{ПГП}{ВГП}$ ПГП - позитивний грошовий потік; ВГП – від'ємний грошовий потік	Характеризує здатність підприємства покривати необхідні витрати грошових коштів позитивним грошовим потоком у звітному періоді
Коефіцієнт достатності чистого грошового потоку	$K_{Джк} = \frac{ЗГК + ПГП}{ВГ\phi + ВГв}$ де ЗГК - запас грошових коштів на момент оцінки; ВГφ - фактичне витрачання	Дає узагальнюючу характеристику збалансованості грошових потоків. Показує визначення достатності чистого грошового потоку підприємства з позиції забезпечення

	грошових коштів за період оцінки; ВГв - відкладене витрачання грошових коштів за період оцінки.	фінансових потреб підприємства
Коефіцієнт ефективності грошового потоку	$KE_{zn} = \frac{ЧГП}{ВГП}$ де ЧГП - обсяг чистого грошового потоку; ВГП – обсяг вихідного грошового потоку.	Виражає результативність управлінських рішень щодо грошових потоків підприємства та їх вплив на стан фінансової рівноваги і забезпечення сталого економічного зростання.
Коефіцієнт реінвестування чистого грошового потоку	$KR_{чнг} = \frac{ЧГП_{од} - Д}{\Delta PI + \Delta \Phi Id}$ де ЧГП _{од} - чистий грошовий потік від операційної діяльності; Д - сума сплачених дивідендів; ΔPI – сума приросту реальних інвестицій; $\Delta \Phi Id$ - сума приросту довгострокових фінансових інвестицій.	Даний коефіцієнт показує частку грошових інвестицій, спрямованих на заміну активів зростання виробництва, і вважається достатнім на рівні 8-10%.

Оптимізація грошових потоків – це процес визначення кращих форм їх організації в умовах певного суб'єкта господарювання, виходячи з особливостей його господарсько-виробничої діяльності.

Отже, із розглянутих аспектів управління грошовими потоками можна зробити висновок, що управління як важливий складник планування - це дуже складна і трудомістка робота кожного керівника підприємства, оскільки йому щодня необхідно приймати безліч управлінських рішень щодо розподілу і використання грошових коштів, а також ефективно спрямовувати грошові потоки. Ураховуючи вищезазначене, для підвищення ефективності управління грошовими потоками вітчизняних підприємств необхідно: залучати в практику розрахунок системи показників грошових потоків як вимірників фінансової стійкості, платіжної стабільності та нормальної платоспроможності; досліджувати галузеві закономірності грошових потоків; визначати потоки в обліковій, у тому числі оперативній, інформації для формування своєчасного та повного інформаційного забезпечення аналізу руху грошових коштів підприємств; удосконалити методику аналізу грошових потоків, ураховувати фактори руху коштів вітчизняних господарчих суб'єктів в умовах невизначеності та ризику.

РОЗДІЛ II.

АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ ТД «РОСІНКА»

2.1 Аналіз динаміки обсягу та рівня грошових потоків підприємства

Дослідження обсягу та складу грошових потоків передбачає визначення основних тенденцій у їх динаміці, а також визначення їх елементів. Проведення оцінювання динаміки обсягу та складу грошових потоків підприємства ТОВ «ТД «РОСІНКА» передбачає використання інформаційного забезпечення, зокрема фінансову звітність за 2016-2018 рр. Для початку розглянемо динаміку економічних показників ТОВ «ТД «РОСІНКА» в 2016-2018рр (табл. 2. 1).

Таблиця 2.1.

Динаміка показників діяльності ТОВ «ТД «РОСІНКА»

Показники	2016 г.	2017г.	2018 г.	Темпи росту, %	
				2018 до 2016 р.	2018 до 2017 р.
Виручка, тис.грн	10540	13712	16360	155,2	
Собівартість проданої продукції, тис. грн	9832	11809	15598	228,3	
Середньорічна чисельність працівників, чол.	48	49	48	100,0	
у т.ч. робочих	46	47	47	102,1	
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн	11664,5	13210,5	14110,5	120,9	
Прибуток (+), збиток (-) від продажу, тис. грн	708	1903	762	107,6	
Чистий прибуток, тис. грн	1269	3032	177	13,9	
Рентабельність (+), збитковість (-) основної діяльності, %	12,0	22,1	1,1	-	

На підставі табл. 2.1. можна зробити висновок, що в ТОВ «ТД «РОСИНКА за досліджуваний період відбулося збільшення виручки на 55,2%. Це пов'язано зі збільшенням собівартості на 128,3%.

Середньорічна вартість основних засобів збільшилася на 20,9%.

Прибуток від продажів в 2018 р в порівнянні з 2016р збільшився на 7,6%, Однак, при цьому чистий прибуток підприємства ТОВ «ТД «РОСИНКА скоротилася до 13,9% до рівня 2016р. У зв'язку з цим рентабельність підприємства скоротилася з 12% в 2016р до 1,1% в 2018р. Це говорить про значне скорочення ефективності діяльності підприємства.

Для того щоб розкрити реальний рух грошових коштів на ТОВ «Росінка», оцінити синхронність надходжень і платежів, а також пов'язати величину отриманого фінансового результату зі станом грошових коштів, виділимо і проаналізуємо всі напрямки надходження грошових коштів, а також їх витрачання.

Загальний рух грошових коштів представлено в наступних формах бухгалтерської звітності - «Звіт про фінансові результати» і «Звіт про рух грошових коштів».

Проведемо аналіз динаміки руху грошових коштів за видами діяльності (табл. 2.2).

Одною з головних вимог нормальної діяльності підприємства є забезпеченість коштами, оцінити яку дозволяє аналіз грошових потоків. Основною метою оцінки є пошук причин нестачі (надлишку) грошових коштів організації, виявлення джерел їх надходжень і ефективність їх використання. При оцінці потоки грошових коштів розглядаються за трьома видами діяльності: основна, інвестиційна та фінансова. Динаміка руху грошових коштів за видами діяльності ТОВ «ТД «РОСИНКА», наведено у додатку Б.

На підставі даних додатку Б. можна зробити висновок, що в ТОВ «ДТ «Росінка» залишок грошових коштів на початок року скоротився на 62 тис.грн., Що склало 57,5% від рівня 2016 року.

Аналіз руху грошових коштів по поточній діяльності показав, що загальний розмір надходження грошових коштів від поточної діяльності збільшився а 389 тис.грн., Або на 2,0%. Надходження коштів від продажу продукції збільшилася на 4695 тис.грн. або 36,3%. Розмір інших надходжень скоротився на 4306 тис.грн. і склав 36,2%.

Розмір платежів за період 2016-2018рр збільшився на 3138 тис.грн., Або на 21,1%. Платежі постачальникам збільшилися на 1987 тис.грн., Оплата праці - на 838 тис.грн., Інші платежі - на 1 191 тис.грн.

Сальдо грошових потоків за досліджуваний період скоротилася на 2749 тис.грн. і склало 43,2% від рівень 2016 р.

Надходжень грошових коштів від інвестиційної діяльності в ТОВ «ДТ «Росінка» за досліджуваний період не відбулося. Проте, грошові кошти були спрямовані на придбання об'єктів основних засобів. У 2016 р було направлено 3316 тис.грн., В 2017р -402 тис.грн., у 2018р - 4254 тис.грн.

Надходження грошових коштів від фінансової діяльності збільшився на 2829 тис.грн., Це більш ніж в 2 рази від рівня 2016р. Витрачання коштів від фінансової діяльності скоротилося на 650 тис.грн. Всі грошові кошти були спрямовані на погашення позик і кредитів.

Залишок коштів на кінець року в 2016р становив 1003 тис.грн., В 2017р - 84 тис.грн., В 2018р - 733 тис.грн. таким чином, за досліджуваний період залишок грошових коштів на кінець року скоротився на 270 тис.грн.

Проведемо аналіз структури грошових потоків ТОВ «ТМ «РОСІНКА» за 2016-2018рр (таблиця 2.2).

На підставі таблиці 3 можна зробити висновок, що найбільшу частку в структурі надходження грошових коштів від поточної діяльності становлять кошти від продажу продукції - 65,7% у 2016р і 87,8% в 2018р.

Динаміка структури грошових коштів за видами діяльності

ТОВ «ДТ «РОСІНКА»

Показники	2016г	2017г	2018г	Зміни 2016г к 2018г, (+,-)
1 Рух грошових коштів по поточній (операційній) діяльності				
Находження - всього:	100,0	100,0	20070	-
В тому числі				
- від продажу продукції, товарів, робіт і послуг	65,7	86,1	87,8	+22,1
- інші надходження	34,3	13,9	12,2	-22,1
з них:	32,3	10,3	7,8	-24,5
- бюджетні субсидії				
Платежі - всього	100,0	100,0	100,0	-
В тому числі:				
- постачальникам (підрядникам) за сировину, матеріали, роботи, послуги	64,5	56,0	64,3	-0,2
- в зв'язку з оплатою праці працівників	20,5	27,1	21,6	+1,1
- процентів за борговими зобов'язаннями	-	2,9	2,8	-
- податок на прибуток організацій	9,3	12,1	-	-
- інші платежі	5,7	1,9	11,4	+5,7
2 Рух грошових коштів від інвестиційної діяльності				
Находження грошових коштів	-	-	-	-
Напрямки грошових коштів - всього	100,0	100,0	100,0	-
В тому числі				
- на придбання об'єктів основних засобів (включаючи дохідні вкладення в матеріальні цінності) і нематеріальні активи	100,0	100,0	100,0	-
Результат руху грошових коштів від інвестиційної діяльності	100,0	100,0	100,0	-
3 Рух грошових коштів з фінансової діяльності				
Находження - всього	100,0	-	100,0	-
У тому числі:				
Находження - всього	100,0	-	100,0	-
У тому числі:				
Направлено грошових коштів - всього	100,0	100,0	100,0	-
У тому числі				
- на погашення кредитів і позик	100,0	100,0	100,0	-

У структурі платежів найбільшу частку займають розрахунки з постачальниками - 64,5% в 2010р і 64,3% в 2012р.

Витрати грошових коштів від інвестиційної діяльності повністю складають витрати на придбання основних засобів -100% протягом усіх років.

В результаті фінансової діяльності всі кошти були направлені на погашення кредитів і позик, кошти надходили від кредитів і позик.

Проведемо аналіз динаміки грошових потоків за видами діяльності ТОВ «ДТ «РОСІНКА» (таблиця 2.3).

На підставі таблиці 9 можна зробити висновок, що в ТОВ «ДТ «РОСІНКА» чистий грошовий потік від операційної діяльності за досліджуваний період був позитивний, 4842 тис.грн. в 2016р, 532 тис.грн. в 2017р, 2073 тис.грн в 2018р. Проте, чистий грошовий потік за весь період скоротився на 2769 тис.руб. і склав 42,8% від рівня 2017р.

Чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності у 2017-2018 рр був негативний, щорічно підприємство тільки витрачало кошти - набувало основні засоби.

Таблиця 2.3

Динаміка грошових потоків за видами діяльності ТОВ «ДТ «РОСІНКА»

Види грошових потоків	2016р	2017р	2018р	Зміна 2018р до 2016р, (+,-)	2018р до 2016р, %
1 Операційна діяльність підприємства					
Позитивний грошовий потік	19681	14872	20070	+389	102,0
Негативний грошовий потік	14839	14340	17977	+3138	121,1
Чистий грошовий потік	4842	532	2073	-2769	42,8
2 Інвестиційна діяльність					
Позитивний грошовий потік	-	-	-	-	-
Негативний грошовий потік	3316	402	4254	+938	128,3
Чистий грошовий потік	-3316	-402	-4254	-938	128,2
3 Фінансова діяльність					
Позитивний грошовий потік	1000	-	3829	+2829	382,9
Негативний грошовий потік	1669	1049	1019	-650	61,1
Чистий грошовий потік	-669	-1049	+2810	+3479	420,0
Загальна сума чистого грошового потоку	857	-919	629	-228	73,4

Чистий грошовий потік від фінансової діяльності ТОВ «ДТ «Росінка» в 2016р був негативний - мінус 669 тис.грн., До 2018р став позитивним - 2810 тис.грн .

Загальна сума чистого грошового потоку за досліджуваний період в 2016р був позитивний - 857 тис.грн. в 2017р - негативний, мінус 919 тис.грн.,; в 2017р - 629 тис.грн. За досліджуваний період розмір чистого грошового відтоку скоротився на 228 тис.грн.

Таким чином, можемо спостерігати тенденцію до певної синхронності у зміні обсягів прибуткового та видаткового грошових потоків підприємства від усіх видів діяльності за 2016-2018 рр. Наведена ситуація зумовлюється тим, що підприємство не акумулює на кінець звітного періоду значних залишків грошових коштів, внаслідок чого надходження грошових коштів майже постійно рівні їх витрачанням.

2.2 Аналіз основних факторів впливу на грошові потоки підприємства

Формування грошових потоків досліджуваного підприємства залежить від ряду внутрішніх та зовнішніх факторів. Тому розглянемо їх детальніше.

Вплив факторів зовнішнього середовища можна охарактеризувати за допомогою методики PEST-аналізу (Додаток В).

Як бачимо, вплив факторів макромаркетингового середовища в цілому є не дуже сприятливим по відношенню до потенціалу підприємства щодо генерування грошових потоків. Також досить несприятливо впливають на можливість формування позитивних грошових потоків політичні та економічні чинники. Погіршення соціально-економічної ситуації в Україні призводить до споживання продукції підприємства.

Отже, зовнішні фактори на сьогодні в цілому здійснюють дестимулюючий вплив на роботу ТОВ «ДТ «Росінка», що відображається на показниках грошових потоків від різних видів діяльності. Однак, досить тривала дія негативних факторів зовнішнього середовища формує відкладений потенціал розвитку підприємства в майбутньому, зокрема його інвестиційної активності. Це є позитивним по відношенню до обґрунтування прогнозів щодо зростання обсягу грошових потоків від інвестиційної та фінансової діяльності.

Надалі розглянемо особливості впливу факторів зовнішнього середовища на грошові потоки ТОВ «ДТ «Росінка». Для аналізу пропонуємо скористатися

спочатку багатфакторною моделлю чистого грошового потоку, результати розрахунку якої наведено у Додатку Д.

Факторний аналіз чистого грошового потоку надає можливість з'ясувати залежність між дефіцитним або надлишковим грошовим потоком і основними фінансовими показниками діяльності підприємства. Вірогідність факторного аналізу залежить від кількості факторів та вірогідності фінансових показників. Багатфакторна модель дефіцитного грошового потоку (ДГП), до якої входять 5 агрегованих факторів (Додаток Д), дала можливість оцінити тенденції у формуванні негативних тенденцій у змінах грошового потоку.

У 2017 році коефіцієнт дефіцитного грошового потоку (Кдгп) зріс на 27,963 пункти, в тому числі:

- зростання частки позитивного грошового потоку в загальному обсязі чистого грошового потоку на 18 пунктів призвело до зростання коефіцієнту Кдгп на 2,093 пункти;
- зростання частки чистого грошового потоку у загальному обсязі чистого прибутку на 52 пунктів призвело до зростання коефіцієнту Кдгп на 44,325 пункти;
- зниження рентабельності продажів на -0,014 пунктів призвело до зниження коефіцієнту Кдгп на 18,593 пункти;
- зростання доходівіддачі операційних витрат (повної собівартості) на 0,002 пунктів призвело до зростання коефіцієнту Кдгп на 0,060 пункти;
- зростання відношення повної собівартості до негативного грошового потоку на 0,002 пункти призвело до зростання коефіцієнту Кдгп на 0,078 пункти.

У 2018 році коефіцієнт дефіцитного грошового потоку (Кдгп) зменшився на 2,255 пункти, в тому числі:

- скорочення частки позитивного грошового потоку в загальному обсязі чистого грошового потоку на 2 пункти призвело до зниження коефіцієнту Кдгп на 2,342 пункти;

- зростання частки чистого грошового потоку у загальному обсязі чистого прибутку на 13 пунктів призвело до зростання коефіцієнту Кдгп на 6,302 пункти;
- зниження рентабельності продажів на -0,004 пункти призвело до зниження коефіцієнту Кдгп на 6,302 пункти;
- зростання доходівіддачі операційних витрат (повної собівартості) на 0,002 пунктів призвело до зростання коефіцієнту Кдгп на 0,060 пункти;
- зниження відношення повної собівартості до негативного грошового потоку на 0,011 пунктів призвело до зменшення коефіцієнту Кдгп на 0,302 пункти.

Важливим чинником впливу на грошові потоки є зміна майнового потенціалу підприємства, зокрема його оборотних активів. Тому розглянемо факторну модель дефіцитного грошового потоку від операційної діяльності, яка включає в себе фактори обсягу оборотних активів та їх оборотності (Додаток Ж).

Як свідчать дані Додатку Ж, показники обсягу оборотних активів мали тенденцію до зростання, а їх оборотність – до скорочення. Це мало наслідком зростання рівня дефіцитності грошового потоку у 2016-2018 рр. Наведена ситуація може бути пояснена тим, що приріст оборотних активів зумовлює зростання обсягу грошових коштів, які вкладаються у фінансування запасів, дебіторської заборгованості та інших статей оборотних засобів.

Зокрема, у 2016 році коефіцієнт дефіцитного грошового потоку (Кдгп) скоротився на 20,357 пункти за рахунок зростання вартості оборотних активів на 14115 тис.грн., зокрема за рахунок зниження рівня оборотності оборотних активів на 10,08 пункти. У 2017 році коефіцієнт дефіцитного грошового потоку (Кдгп) скоротився на 4,696 пункти за рахунок зростання вартості оборотних активів на 10436 тис.грн., зокрема за рахунок зниження рівня оборотності оборотних активів на 0,741 пункти.

Отже, за результатами проведеного аналізу можемо сказати, що вплив факторів макромаркетингового середовища в цілому є не дуже сприятливим по

відношенню до потенціалу підприємства щодо генерування грошових потоків. Також досить несприятливо впливають на можливість формування позитивних грошових потоків політичні та економічні чинники. Погіршення соціально-економічної ситуації в Україні призводить до скорочення продажів. У 2018 році коефіцієнт дефіцитного грошового потоку (Кдгп) зменшився на 2,255 пункти, в тому числі: скорочення частки позитивного грошового потоку в загальному обсязі чистого грошового потоку на 2 пункти призвела до зниження коефіцієнту Кдгп на 2,342 пункти; зростання частки чистого грошового потоку у загальному обсязі чистого прибутку на 13 пунктів призвела до зростання коефіцієнту Кдгп на 6,302 пункти; зниження рентабельності продажів на -0,004 пункти призвела до зниження коефіцієнту Кдгп на 6,302 пункти; зростання доходівіддачі операційних витрат (повної собівартості) на 0,002 пунктів призвело до зростання коефіцієнту Кдгп на 0,060 пункти; зниження відношення повної собівартості до негативного грошового потоку на 0,011 пунктів призвела до зменшення коефіцієнту Кдгп на 0,302 пункти. Показники обсягу оборотних активів мали тенденцію до зростання, а їх оборотність – до скорочення. Це мало наслідком зростання рівня дефіцитності грошового потоку у 2016-2018 рр. Наведена ситуація може бути пояснена тим, що приріст оборотних активів зумовлює зростання обсягу грошових коштів, які вкладаються у фінансування запасів, дебіторської заборгованості та інших статей оборотних засобів.

2.3 Оцінка ефективності управління грошовими потоками

Дамо оцінку ефективності використання грошових потоків організації ТОВ «ТД «РОСІНКА». Проведемо аналіз динаміки позитивного грошового відтоку ТОВ «ТД «РОСІНКА» (таблиця 2.).

Таблиця 2.4

Динаміка позитивного грошового потоку ТОВ «ТД «РОСІНКА»

ПОКАЗНИКИ	2016р	2017р	2018р	Зміни 2018р до 2016р, (+,-)
Надійшло від операційної діяльності, тис. грн	19681	14872	20070	+389
У% від усього	95,2	100,0	84,0	-11,2
Надійшло від інвестиційної діяльності, тис.грн	-	-	-	-
У% від усього	-	-	-	-
Надійшло від фінансової діяльності, тис.грн	1000	-	3829	+2829
У% від усього	4,8	-	16,0	+11,2
Усього	20681	14872	23899	+3218

На підставі табл.2.4. можна зробити висновок, що в ТОВ «ТД «РОСІНКА» позитивний грошовий потік за досліджуваний період збільшився на 3218 тис.грн. Основну частку займають надходження від операційної діяльності - 95,2% в 2016р, 100% в 2017р і 84,0% в 2018р. Надходження від фінансової діяльності збільшилися з 4,8% в 2016р до 16,0% в 2018р.

Дамо оцінку динаміки негативного грошового потоку ТОВ «ТД «РОСІНКА» (табл. 2.5.).

На підставі таблиці 6 можна зробити висновок, що в ТОВ «ТД «РОСІНКА» за період 2016-2018рр відбулося збільшення витрат коштів на 3426 тис.грн. Найбільшу частку в структурі витрачених коштів складають витрати по операційній діяльності: 74,9% в 2016р, 90,3% в 2017р, 77,3% в 2018р. Частка інвестиційних витрат становила в 2016р 16,7%, в 2017р 2,5%, в 2018р - 18,3%. Частка фінансових витрат становила 8,4% в 2016р, 6,7% в 2017р, 4,4% в 2018р.

Таблиця 2.5.

Динаміка негативного грошового потоку ТОВ «ТД «РОСІНКА»

Показники	2016р	2017р	2018р	Зміни 2018р к 2016р, (+,-)
Витрачено з операційної діяльності, тис.грн	14839	14340	17977	+3138
У% від усього	74,9	90,8	77,3	+2,4
Направлено на витрати по інвестиційної діяльності, тис.грн.	3316	402	4254	+938
У % від усього	16,7	2,5	18,3	+1,6
Направлено на витрати по фінансовій діяльності, тис.грн	1669	1049	1019	-650
У % від усього	8,4	6,7	4,4	-4,0
Усього	19824	15791	23250	+3426

Таким чином, за досліджуваний період частка операційних та інвестиційних витрат збільшилася, при цьому скоротилася частка фінансових витрат.

Проведемо аналіз ефективності формування та використання грошового капіталу ТОВ «ТД «РОСІНКА» (табл.2.6.).

Таблиця 2.6.

Показники ефективності формування та використання грошового капіталу ТОВ «ТД «РОСІНКА»

Показники	2016р	2017р	2018р	Зміни 2016р до 2018р, (+,-)
Коефіцієнт ліквідності грошового потоку	1,04	0,94	1,03	-0,01
Частка грошового потоку у виручці від продажу	0,08	-	0,03	-0,05
Коефіцієнт участі грошових активів в оборотному капіталі	0,06	-	0,04	-0,02
Коефіцієнт ефективності грошового потоку	0,04	-	0,02	-0,02

На підставі табл. 2.6 можна зробити висновок, що в ТОВ «ТД «РОСІНКА» відбулося скорочення всіх показників ліквідності. Ліквідність грошового потоку скоротилася на 0,01; тобто на 1%, частка грошового потоку у виручці від продажу скоротилася на 0,05, тобто на 5%. Коефіцієнт участі грошових активів в оборотному капіталі скоротився на 0,02 або 2%. Коефіцієнт ефективності грошового потоку скоротився на 0,02, або 2%.

Таким чином, ефективність використання грошових коштів ТОВ «ТД «РОСІНКА» за досліджуваний період скоротилася, тобто використання грошових коштів на підприємстві значно скоротилася.

Проведемо аналіз динаміки показників платоспроможності ТОВ «ДТ «РОСІНКА» (табл.2.7).

Таблиця 2.7

Динаміка показників платоспроможності ТОВ «ДТ «РОСІНКА»

Показники	2016р	2017р	2018р	Зміни 2018р до 2016р, (+,-)
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,04	0,02	0,02	-0,02
Коефіцієнт термінової ліквідності	0,05	0,06	0,04	-0,01
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,07	0,08	0,07	-

На підставі таблиці 8 можна зробити висновок, що в ТОВ «ДТ «РОСІНКА» все коефіцієнти ліквідності скоротилися, нехай і незначно. Незмінним залишився лише коефіцієнт поточної ліквідності. На підставі проведеного аналізу можна зробити висновок, що в ТОВ «ДТ РОСІНКА» за досліджуваний період відбулося зниження ефективності грошових потоків.

РОЗДІЛ III.

ПРОГНОЗУВАННЯ ПЛАНОВИХ ПАРАМЕТРІВ ЩОДО ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ ТД «РОСІНКА»

Оптимізація грошових потоків являє собою процес вибору найкращих форм їх організації на підприємстві з урахуванням умов і особливостей здійснення його господарської діяльності.

Основними цілями оптимізації грошових потоків підприємства є:

- забезпечення збалансованості обсягів грошових потоків;
- забезпечення синхронності формування грошових потоків у часі;
- забезпечення зростання чистого грошового потоку підприємства.

Основними об'єктами оптимізації виступають:

- позитивний грошовий потік;
- негативний грошовий потік;
- залишок грошових активів;
- Чистий грошовий потік.

Найважливішою передумовою здійснення оптимізації грошових потоків є вивчення факторів, що впливають на їх обсяги і характер формування в часі. Ці фактори можна поділити на зовнішні і внутрішні.

Характер впливу розглянутих факторів використовується в процесі оптимізації грошових потоків підприємства.

Основу оптимізації грошових потоків підприємства складає забезпечення збалансованості обсягів позитивного і негативного їх видів. На результати господарської діяльності підприємства негативний вплив роблять як дефіцитний, так і надлишковий грошові потоки.

Негативні наслідки дефіцитного грошового потоку виявляються у зниженні ліквідності і рівня платоспроможності підприємства, зростанні простроченої кредиторської заборгованості постачальникам сировини і матеріалів, підвищенні частки простроченої заборгованості за отриманими

фінансовими кредитами, затримки виплати заробітної плати (з відповідним зниженням рівня продуктивності праці персоналу), зростанні тривалості фінансового циклу, а в кінцевому рахунку - у зниженні рентабельності використання власного капіталу та активів підприємства.

Негативні наслідки надлишкового грошового потоку виявляються у втраті реальної вартості тимчасово невикористовуваних грошових коштів від інфляції, втрати потенційного доходу від невикористаної частини грошових активів у сфері короткострокового їх інвестування, що в кінцевому підсумку також негативно позначається на рівні рентабельності активів і власного капіталу підприємства.

Методи оптимізації дефіцитного грошового потоку залежать від характеру цієї дефіцитності - короткострокової або довгострокової.

Збалансованість дефіцитного грошового потоку в короткостроковому періоді досягається шляхом використання «Системи прискорення - уповільнення платіжного обороту». Суть цієї системи полягає в розробці на підприємстві організаційних заходів щодо прискорення залучення грошових коштів і уповільнення їх виплат.

Методи оптимізації надлишкового грошового потоку підприємства пов'язані із забезпеченням росту його інвестиційної активності. В системі цих методів можуть бути використані;

- збільшення обсягу розширеного відтворення операційних необоротних активів;
- прискорення періоду розробки реальних інвестиційних проектів і початку їх реалізації;
- здійснення регіональної диверсифікації операційної діяльності підприємства;
- активне формування портфеля фінансових інвестицій;
- дострокове погашення довгострокових фінансових кредитів.

В системі оптимізації грошових потоків підприємства важливе місце належить їх збалансованості в часі. У процесі такої оптимізації використовуються два основні методи - вирівнювання і синхронізація.

Вирівнювання грошових потоків спрямовано на згладжування їхніх обсягів у розрізі окремих інтервалів розглянутого періоду часу. Цей метод оптимізації дозволяє усунути в певній мірі сезонні і циклічні розходження у формуванні грошових потоків (як позитивних, так і негативних), оптимізуючи паралельно середні залишки коштів і підвищуючи рівень абсолютної ліквідності. Результати цього методу оптимізації грошових потоків у часі оцінюються за допомогою середньоквадратичного відхилення або коефіцієнта варіації, які в процесі оптимізації повинні знижуватися.

Заключним етапом оптимізації є забезпечення умов максимізації чистого грошового потоку підприємства чистого грошового потоку забезпечує підвищення темпів розвитку підприємства на принципах самофінансування знижує залежність цього розвитку від зовнішніх джерел формування фінансових ресурсів, забезпечує приріст ринкової вартості підприємства.

Для оцінки ступеня рівномірності формування і синхронності позитивного і негативного грошового потоку розраховують наступні показники: середньоквадратичне відхилення, коефіцієнт варіації, коефіцієнт кореляції.

При виборі виду функції тренда можна скористатися методом кінцевих різниць (обов'язковою умовою застосування даного підходу є рівність інтервалів між рівнями ряду).

Кінцевими різницями першого порядку є різниці між послідовними рівнями ряду:

$$\Delta^1_t = Y_t - Y_{t-1} \quad (3.1)$$

Кінцевими різницями другого порядку є різниці між послідовними кінцевими різницями 1-го порядку

$$\Delta_t^2 = \Delta_t^1 - \Delta_{t-1}^1 \quad (3.2)$$

Кінцевими різницями j -го порядку є різниці між послідовними кінцевими різницями $(j-1)$ -го порядку:

$$\Delta_t^j = \Delta_t^{j-1} - \Delta_{t-1}^{j-1} \quad (3.3)$$

Якщо загальна тенденція виражається лінійним рівнянням $Y = a + bt$, тоді кінцеві різниці першого порядку постійні: $\Delta_1^1 = \Delta_2^1 = \dots = \Delta_n^1$, а різниці другого порядку дорівнюють нулю.

Якщо загальна тенденція виражається параболою другого порядку: $Y = a + bt + ct^2$, то отримаємо постійними кінцеві різниці другого порядку: $\Delta_2^2 = \Delta_3^2 = \dots = \Delta_n^2$, нульовими - різниці третього порядку.

Якщо приблизно постійними виявляються темпи зростання, то для вирівнювання застосовується показова функція.

При виборі форми рівняння слід виходити з обсягу наявної інформації. Чим більше параметрів містить рівняння, тим більше повинно бути спостережень при одній і тій же мірі надійності оцінювання.

Вибір форми кривої може здійснюватися і на основі прийнятого критерію якості рівняння регресії, в якості якого може служити сума квадратів відхилень фактичних значень рівня ряду від значень рівнів, розрахованих за рівнянням тренду.

Із сукупності кривих вибирається та, якій відповідає мінімальне значення критерію. Іншим статистичним критерієм є коефіцієнт множинної детермінації R^2 (табл. 3.1., 3.2.).

Таблиця 3.1.

Розрахунок коефіцієнта детермінації

y_i	Δ_t^1	Δ_t^2	Темп росту
857	-	-	-
-919	-1776	-	-1.07
629	1548	3324	-0.68

Лінійне рівняння тренду має вигляд $y = bt + a$

Знаходимо параметри рівняння методом найменших квадратів.

Система рівнянь МНК:

$$a_0n + a_1\sum t = \sum y$$

$$a_0\sum t + a_1\sum t^2 = \sum y \cdot t$$

Таблиця 3.2.

Допоміжна таблиця для проведення кореляційного аналізу

t	y	t ²	y ²	t•y
1	857	1	734449	857
2	-919	4	844561	-1838
3	629	9	395641	1887
6	567	14	1974651	906

Для наших даних система рівнянь має вигляд:

$$3a_0 + 6a_1 = 567$$

$$6a_0 + 14a_1 = 906$$

З першого рівняння висловлюємо a_0 і підставимо в друге рівняння

$$\text{Отримуємо: } a_0 = -114, a_1 = 417$$

Рівняння тренду:

$$y = -114t + 417$$

Емпіричні коефіцієнти тренда a і b є лише оцінками теоретичних коефіцієнтів β , а саме рівняння відображає лише загальну тенденцію в поведінці розглянутих змінних.

Коефіцієнт тренда $b = -114$ показує середня зміна результативного показника (в одиницях виміру y) зі зміною періоду часу t на одиницю його виміру. В даному прикладі зі збільшенням t на 1 одиницю, y зміниться в середньому на -114.

Середні значення

Дисперсія :

Середньоквадратичне відхилення:

Таким чином, можна зробити висновок, що середнє значення чистого грошового потоку за досліджуваний період складає 189 тис.грн.

Зобразимо дані на графіку

Рис. 3.1. Графік чистого грошового потоку за період 2016-2018рр

Коефіцієнт варіації характеризує відносну міру відхилення окремих значень від середнього рівня показника. Для його розрахунку використовується наступна формула:

$$V = \frac{\sigma}{\bar{x}} \cdot 100 \quad (3.4)$$

У розглянутому нами прикладі рівень варіації для позитивного грошового потоку дорівнює 34,06%, а для негативного грошового потоку 34,27%. У нашому випадку мінливість ряду вважається середньої.

Коефіцієнт кореляції показує ступінь синхронізації грошових потоків за аналізований період. Він розраховується за наступною формулою:

$$r = \frac{\sum xy - \frac{\sum x \cdot \sum y}{n}}{\sqrt{\left(\sum x^2 - \frac{(\sum x)^2}{n}\right) \cdot \left(\sum y^2 - \frac{(\sum y)^2}{n}\right)}}$$

Значення коефіцієнта кореляції в нашому випадку дорівнює 0,985103. Значення коефіцієнта кореляції між значеннями позитивного і негативного грошового потоку близьке до 1,0 свідчить про достатню синхронізації грошових потоків по тимчасових інтервалах. В цьому випадку менше ризик виникнення дефіциту грошових коштів при перевищенні негативного грошового потоку над позитивним і надлишку грошових коштів при перевищенні позитивного грошового потоку над негативним. Дані ситуації не вигідні організації, оскільки, в разі перевищення негативного грошового потоку над позитивним, можуть виникнути проблеми з платоспроможністю, а в разі перевищення позитивного грошового потоку над негативним частина грошових коштів лежить без руху і піддається інфляції.

Оцінивши та проаналізувавши стан грошових потоків підприємства, необхідно розробити і обґрунтувати рішення щодо ефективного їх використання. В ході аналізу було з'ясовано, що в організації немає стійкого стану, тобто часом переважає то дефіцит грошових коштів, то тимчасово вільні грошові кошти. Тому для того, щоб була хоча б відносна стабільність, а не різкі перепади, спробуємо розробити комплекс заходів щодо ефективного використання грошових коштів та прискоренню їх оборотності.

Побудуємо прогноз грошових потоків ТОВ «ДТ «РОСІНКА».

Визначимо середньоквадратичне помилку прогнозованого показника.

$m = 1$ – кількість факторів, що впливають в рівнянні тренду.

де

L - період попередження; $yn + L$ - точковий прогноз за моделлю на $(n + L)$ -й момент часу; n - кількість спостережень в часі ряду; Sy - стандартна помилка прогнозованого показника; $T_{\text{табл}}$ - табличне значення критерію Стюдента для рівня значущості α і для числа ступенів свободи, рівного $n-2$.

По таблиці Стюдента знаходимо $t_{\text{табл}}$

$$T_{\text{табл}}(n-m-1; \alpha/2) = (1; 0.025) = 12.706$$

$$\text{Точковий прогноз, } t = 4: y(4) = -114 * 4 + 417 = -39$$

$$-39 - 22259.75 = -22298.75; -39 + 22259.75 = 22220.75$$

Інтервальний прогноз: $t = 4: (-22298.75; 22220.75)$

Таким чином, в 2019 році планується негативний грошовий потік - мінус 39 тис.грн.

Оцінивши та проаналізувавши стан грошових потоків підприємства ТОВ «ДТ «РОСІНКА», необхідно розробити і обґрунтувати рішення щодо ефективного їх використання. В ході аналізу було з'ясовано, що в організації немає достатньо стійкого стану, тобто часом переважає то дефіцит грошових коштів, то тимчасово вільні грошові кошти.

При дефіцитному грошовому потоці знижується ліквідність і рівень платоспроможності підприємства, що призводить до зростання простроченої заборгованості підприємства за кредитами банку, постачальникам, персоналу з оплати праці. При надмірному грошовому потоці відбувається втрати реальної вартості тимчасово вільних грошових коштів в результаті інфляції, сповільнюється оборотність капіталу через простій коштів, втрачається частина потенційного доходу в зв'язку з упущеною вигодою від прибуткового розміщення грошових коштів в операційному або інвестиційному процесі.

Для досягнення збалансованості дефіцитного потоку в короткостроковому періоді розробляються заходи щодо прискорення залучення грошових коштів і уповільнення їх виплат. Заходи короткострокового

характеру щодо збалансованості дефіцитного грошового потоку представлені на рис 3.1..

Оскільки дані заходи, підвищуючи рівень абсолютної платоспроможності підприємства в короткостроковому періоді, можуть створити проблеми дефіцитності грошових потоків в майбутньому, то паралельно повинні бути розроблені заходи щодо збалансованості дефіцитного грошового потоку в довгостроковому періоді.

Забезпечення часткової або повної передоплати за продукцію, що користується великим попитом на ринку	Збільшення по узгодженості з постачальниками термінів надання підприємству товарного кредиту
Скорочення термінів надання товарного кредиту покупцям	Використання флоута (періоду проходження виписаних платіжних документів до їх оплати) для уповільнення інкасації власних платіжних документів
Збільшення розміру цінних знижок для реалізації продукції за готівковий розрахунок	
Прискорення інкасації простроченої дебіторської заборгованості	Придбання довгострокових активів на умовах лізингу
Використання сучасних форм реінвестування дебіторської заборгованості (обліку векселів, факторингу, форфейтингу)	Реструктуризація отриманих кредитів шляхом перекладу короткострокових в довгострокові

Рис.3.1 Заходи короткострокового характеру щодо збалансованості дефіцитного грошового потоку

Якщо ТОВ «ДТ «РОСІНКА» запрацює, і в неї є максимальний та оптимальний рівень грошових коштів, й потім витрачає грошові кошти на протязі деякого часу. Плановий обсяг реалізації розрахуємо виходячи з економіко-статистичного методу, факторно-аналітичного та на основі експоненційної середньої.

Використання економіко-статистичного методу передбачає визначення планової виручки від реалізації на основі показника середньорічного темпу росту. Результати розрахунків наведено у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Прогнозування чистого доходу на основі використання економіко-статистичного методу

Показники	Формули розрахунку	Значення за період			Прогноз 2019
		2016	2017	2018	
Чистий дохід від реалізації, тис.грн	ЧДф	102423	89927	110427	-
Середньорічний темп росту чистого доходу	ТРсоч_ф	1,038			
Плановий чистий дохід від реалізації, тис.грн	ЧДпл = ЧДф*ТРвр_ф	-	-	-	114661

Як бачимо з табл. 3.6 обсяг прогнозного чистого доходу підприємства, розрахованого на основі використання економіко-статистичного методу, становить 114661 тис.грн. у 2019 році.

Планове значення окремої статті звіту про рух грошових коштів в частині операційної діяльності визначалося як добуток коефіцієнта платіжного обороту по цій статті (табл. 3.4) на прогнозний обсяг чистого доходу у 2018-2019 рр.

Як свідчать результати розрахунків, на 2018 рік чистий грошовий потік від операційної діяльності прогнозується на рівні 8412 тис.грн., а на 2019 рік - 8392 тис.грн.

Надалі спрогнозуємо грошові потоки від інвестиційної діяльності. З цією метою необхідно визначити обсяги інвестування у необоротні активи, які будуть відноситися до видаткової частини грошового потоку, а також обсяги можливих надходжень від продажу необоротних активів.

Таблиця 3.4

Розрахунок грошових потоків від операційної діяльності

на 2018-2019 рр.

Статті грошового потоку	Фактичне значення			Коефіцієнт платіжног о обороту	Прогноз	
	2015	2016	2017		2018	2019
Чистий дохід, тис.грн	102423	89927	110427	-	112657	117348
I. Рух коштів у результаті	-	-	-	-	-	-

операційної діяльності						
Надходження від:						
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	132710	107912	132512	1,23	138836	144617
Витрати на оплату:	-	-	-	-	-	-
Товарів (робіт, послуг)	62118	52304	74748	0,62	70386	73317
Праці	37083	34999	36121	0,36	40260	41936
Відрахувань на соціальні заходи	14311	13229	12109	0,13	14753	15367
Продовження табл. 3.10						
Зобов'язань з податків і зборів	5578	3532	4395	0,04	5025	5234
Витрати на заходи з удосконалення управління грошовими потоками	-	-	-	-	-	370
Чистий рух коштів від операційної діяльності	13620	3848	5140	-	8412	8392

Ці дані було отримано від фінансового відділу підприємства. У 2018 році будуть реалізовані необоротні активи в сумі 1250 тис.грн. Натомість планується придбати необоротні активи на суму 4118 тис.грн. У 2019 році планується реалізація необоротних активів в сумі 631 тис.грн. Натомість планується придбати необоротні активи на суму 5190 тис.грн.

Прогноз грошових потоків від інвестиційної діяльності наведено нижче у табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Розрахунок грошових потоків від інвестиційної діяльності на 2019 рік

Показники	Фактичне значення			Прогноз	
	2016	2017	2018	2019	2020
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності					
Надходження від реалізації:					
необоротних активів	1238	973	-		
Надходження від отриманих:	-	-	-	1250	631
Інші надходження	-	-	948	-	-
Витрати на придбання:	-	-	-	-	-
необоротних активів	-	2101	3455	4118	5190
Чистий рух коштів від інвестиційної	1238	-1128	-2507	-2868	-4559

діяльності

Чистий рух грошових коштів від інвестиційної діяльності у 2019 році становитиме «-2868» тис.грн., у 2020 році - «-4559» тис.грн.

Що стосується фінансової діяльності, то на підприємстві до неї відноситься лише операція сплати дивідендів, яка наведена у статті «інші платежі». На 2018-2019 роки, відповідно до інформації фінансового відділу підприємства, передбачено обсяг сплати дивідендів в сумі 4000 тис.грн щорічно.

Таким чином, на основі проведених вище розрахунків побудуємо прогноз звіту про рух грошових коштів на 2019-2020 рр. (табл. 3.12).

Таблиця 3.12

Прогноз грошових потоків підприємства ПАТ «Укрзалізниця»

на 2018-2019 рр.

Статті грошового потоку	Прогноз	
	2018	2019
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності		
Надходження від:		
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	138836	144617
Витрачання на оплату:		
Товарів (робіт, послуг)	70386	73317
Праці	40260	41936
Відрахувань на соціальні заходи	14753	15367
Зобов'язань з податків і зборів	5025	5234
Витрати на заходи з удосконалення управління грошовими потоками	-	370
Чистий рух коштів від операційної діяльності	8412	8392
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності		
	продовження табл. 3.12	
Надходження від реалізації:		
необоротних активів	1250	631
Надходження від отриманих:	-	-

Інші надходження	-	-
Витрачання на придбання: необоротних активів	-	-
	4118	5190
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-2868	-4559
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності		
Надходження від:		
Власного капіталу	-	-
Інші надходження	-	-
Витрачання на:		
Викуп власних акцій	-	-
Інші платежі	4000	4000
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	-4000	-4000
Чистий рух грошових коштів за звітний період	1544	-167
Залишок коштів на початок року	72	1616
Залишок коштів на кінець року	1616	1449

Таким чином, для планування грошових потоків на досліджуваному підприємстві запропоновано прямий метод побудови прогнозного звіту про рух грошових коштів. Даний метод має значну перевагу, оскільки може враховувати усі нюанси та особливості зміни грошового потоку у розрізі напрямків діяльності та окремих статей доходів та витрат

ВИСНОВОК ТА ПРОПОЗИЦІЇ

На основі проведеного дослідження по ефективності управління грошовими активами були отримані наступні висновки і рекомендації:

У дипломній роботі було розглянуто поняття грошових активів, проаналізовано їх роль у функціонуванні підприємства, дано теоретичний опис методів дослідження грошових активів, застосовані методи прогнозування для опису майбутнього стану основних показників стану грошових потоків стосовно до об'єкта дослідження.

Основне джерело отримання грошових коштів досліджуваного підприємства - виручка від продажів.

Грошові кошти спрямовуються в основному на оплату товарів.

Було проведено прямий метод аналізу руху грошових коштів.

Зроблені основні висновки і розроблені рекомендації для поліпшення управління грошовими потоками на об'єкті дослідження:

- збільшити коефіцієнт ліквідності до нормального значення, що забезпечить організації ліквідність.
- знизити частку дебіторської заборгованості в складі активів. Необхідно домогтися досконалості управління дебіторською заборгованістю, яке повинно проявлятися в оптимізації загального її розміру.
- отримати більше прибутку від основної діяльності.
- направляти вільні грошові кошти на фінансову діяльність. Організація практично не займається фінансовою діяльністю, яка за певних обставин (наявності кваліфікованого персоналу, та інших) могла б приносити додатковий прибуток.

Таким чином, збільшення або зменшення балансового залишку грошових коштів за певний період безпосередньо залежить від змін, що відбулися у вартості активів і пасивів балансу. Збільшення вартості будь-яких статей активів (крім грошових коштів) - причина зменшення грошових коштів. І навпаки, приріст позикових або власних джерел фінансування - фактор

збільшення залишків грошових коштів. Отже, зміна залишків грошових коштів можна розглядати як результат фінансової політики підприємства з управління активами і пасивами.

За результатами проведеного аналізу можемо сказати, що вплив факторів макромаркетингового середовища в цілому є не дуже сприятливим по відношенню до потенціалу підприємства щодо генерування грошових потоків. Також досить несприятливо впливають на можливість формування позитивних грошових потоків політичні та економічні чинники. Погіршення соціально-економічної ситуації в Україні призводить до скорочення товарообороту. У 2018 році коефіцієнт дефіцитного грошового потоку (Кдгп) зменшився на 2,255 пункти, в тому числі: скорочення частки позитивного грошового потоку в загальному обсязі чистого грошового потоку на 2 пункти призвела до зниження коефіцієнту Кдгп на 2,342 пункти; зростання частки чистого грошового потоку у загальному обсязі чистого прибутку на 13 пунктів призвела до зростання коефіцієнту Кдгп на 6,302 пункти; зниження рентабельності продажів на -0,004 пункти призвела до зниження коефіцієнту Кдгп на 6,302 пункти; зростання доходівіддачі операційних витрат (повної собівартості) на 0,002 пунктів призвело до зростання коефіцієнту Кдгп на 0,060 пункти; зниження відношення повної собівартості до негативного грошового потоку на 0,011 пунктів призвела до зменшення коефіцієнту Кдгп на 0,302 пункти. Показники обсягу оборотних активів мали тенденцію до зростання, а їх оборотність – до скорочення. Це мало наслідком зростання рівня дефіцитності грошового потоку у 2016-2017 рр. Наведена ситуація може бути пояснена тим, що приріст оборотних активів зумовлює зростання обсягу грошових коштів, які вкладуються у фінансування запасів, дебіторської заборгованості та інших статей оборотних засобів.

На 2018 рік, відповідно до прямого методу прогнозування грошових потоків, планується надходження грошових коштів від операційної діяльності в сумі 138836 тис.грн, а витрачання в сумі 130424 тис.грн., а чистий грошовий

потік становитиме 8412 тис.грн. На 2019 рік планується надходження грошових коштів від операційної діяльності в сумі 144617 тис.грн, а витрачання в сумі 136224 тис.грн., а чистий грошовий потік становитиме 8392 тис.грн. Від інвестиційної діяльності буде отримано чистий грошовий потік в сумі -2868 тис.грн. у 2018 році, та -4559 тис.грн у 2019 році. Від фінансової діяльності чистий грошовий потік у 2018-2019 рр. становитиме -4000 тис.грн щорічно. Чистий рух грошових коштів від усіх видів діяльності становитиме 1544 тис.грн у 2018 році та 14 тис.грн у 2019 році.

На рівні підприємства необхідно вміло керувати рухом фінансових ресурсів і фінансових відносин, які виникають між господарюючими суб'єктами. Необхідно виробити цілі управління фінансами та здійснювати вплив на них за допомогою важелів фінансового механізму. У найзагальнішому вигляді рішення повинно забезпечити найбільш ефективний потік фінансових ресурсів між підприємством і фінансовим ринком, який є головним джерелом зовнішнього фінансування підприємства, тому спостерігається велика залежність фінансових рішень підприємства від зовнішнього середовища, перш за все фінансових

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. П(С)БО 4 – Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів» // Наказ Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87.
2. Бланк І.О. Управління фінансами підприємства: підручник / І.О Бланк, Г.В. Ситник, В.С. Андрієць. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Київ : Київ. нац.торг.-екон. Ун-т, 2017. – 792с.
3. Гончаров, А. Б. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. / А. Б. Гончаров – Х. : Видавничий дім «ІНЖЕК», 2014. – 328 с.
4. Кокин А.С. Методологические основы управления денежными потоками предприятия / Сост. Кокин А.С., Н. Новгород, 2005 – 711 с.
5. Андрушко О.Б. Практико-методологічний підхід до ідентифікації кризового стану підприємства / О.Б. Андрушко, М.С. Капустяк // Регіональна економіка, 2014. – № 4. – С. 66–72.
6. Лисун І. Ю. Економічна суть ліквідності та платоспроможності / І. Ю. Лисун // Вісник ХНЕУ, 2014. - №2. – С. 87-91
7. Басов М.Г. Внутрішній контроль діяльності підприємств / М.Г. Басов // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції, 2013 - №3. – С. 110-113.
8. Бланк И.А Управление денежными потоками. – 2-е изд., перероб. и доп. – К. : Ника-Центр, 2007. – 752 с.
9. Бланк І.О. та ін. Управління фінансами підприємств : підручник / І.О. Бланк, Г.В. Ситник. –К. : КНТЕУ, 2006. – 780 с.
10. Бланк І.О. та ін. Фінансове забезпечення розвитку підприємств: підручник / І.О. Бланк, Г.В. Ситник. –К. : КНТЕУ, 2011. – 344 с.
11. Вареник В.М. Визначення дефініції «грошові потоки» // Європейський вектор економічного розвитку. – 2011. - № 1 (10). – С. 30-36.
12. Височіна Л.В. Теоретичні засади управління грошовими активами підприємства // Л. В. Височіна // Вісник Національного технічного університету

"ХП". Серія : Технічний прогрес та ефективність виробництва–2014. №65 – с. 78-85.

13. Демченко Т. А. Економічний аналіз в системі управління акціонерним товариством / Т. А. Демченко // Вісник Національного технічного університету "ХП". Сер. : Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства, 2013. - № 50. - С. 29-33.

14. Дробишева, О. О. Оцінка платоспроможності підприємства в системі антикризового управління / О. О. Дробишева // Экономика и управление. – Симферополь : РИО НАПКС, 2013. – № 4. – С. 129–133.

15. Дудчик О.Ю. Інституційні механізми відтворення необоротних активів в аграрній галузі : монографія / О.Ю. Дудчик. – Дніпропетровськ: ДДФА, 2016. – 160 с.

16. Дудчик О.Ю. Управління платоспроможністю та ліквідністю підприємств сфери інформації та телекомунікації та формування системи їх забезпечення / О.Ю. Дудчик // Економіка і суспільство, 2017. - №13. – С. 1088-1095

17. Економічний аналіз. Навчальний посібник / В.М. Серединська, О.М. Загородна, Р.В. Федорович. – Тернопіль: Видавництво Астон, 2010. – 624 с.

18. Єпіфанова І.Ю. Вхідні та вихідні грошові потоки підприємства як економічна категорія / І.Ю. Єпіфанова // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні». – Вінниця, 2013. – С. 247-249

19. Єрешко Ю.О. Сутність грошових потоків підприємства як економічної категорії / Ю.О. Єрешко // Формування ринкових відносин в Україні. – К., 2011. – № 4(119). – С. 39-43.

20. Крічевець К.О. Теоретичні основи контролінгу грошових потоків підприємства / К.О. Крічевець // Наука молода. – Т., 2012. – Вип. 8. – С.172–175.

21. Кузнецова И.Д. Управление денежными потоками предприятия: учебное пособие; под ред. А.Н. Ильченко / Иван. Гос. Хим.-технол. Ун-т. – Иваново, 2008. – 193 с.

22. Кузьмін О. Є. Секторна модель розвитку національного господарства України в умовах постіндустріального суспільства / О. Є. Кузьмін, О. В. Пирог // Бізнес Інформ. - 2013. - № 7. - С. 8-13

23. Майборода О.Є., та ін. Концептуальні засади управління платоспроможністю підприємства / О.Є. Майборода, І.П. Косарева, О.М. Каранда // Молодий вчений, 2017. - №3. – С. 793-797

24. Непочатенко О.А. Оцінка ефективності та платоспроможності аграрних підприємств / О.А. Непочатенко, В.О. Непочатенко // Науково-практичний журнал «Регіональна економіка», 2015. – Вип. 2. – Ч. 2. – С. 33-40

25. Непочатенко О.А. Підходи до управління платоспроможністю сільськогосподарський підприємств / О.А. Непочатенко // Науковий збірник Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника «Актуальні проблеми розвитку економіки регіону», 2013. – Вип. 9. – Том 2. – С. 138-143.

26. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств : [підручник] / О.О. Непочатенко, Н.Ю. Мельничук. – Київ : Центр учбової літ., 2013. – 504 с.

27. Ситник Г. В. Стратегічне фінансове планування в системі управління підприємством торгівлі / Г. В. Ситник // Бізнес Інформ. - 2013. - № 9. - С. 359-369.

28. Ситник Г.В. Фінанси торгівлі : монографія / Г.В. Ситник. – К. : Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2015. – 672 с.

29. Теницька Н.Б., та ін. Теоретичні аспекти оцінки платоспроможності підприємства в сучасних умовах / Н.Б. Теницька, Ю.С. Гришко // Глобальні та національні проблеми економіки, 2015. - №5. – С. 372-375

30. Тринька Л.Я. Фінансовий аналіз: навч. посібник /Л.Я. Тринька, О.В. Іванчук(Липчанська). - К.: Алерта, 2015. - 768с.

- 31.Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз: [навчальний посібник] ; частина I / Ю. М. Тютюнник ; 2-ге вид., перероб. і доп. - Полтава : РВВ ПДАА, 2015. - 358 с.
32. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз : [навч. посіб.] / Ю.М. Тютюнник ; 2-е вид., перероб. і доп. – Полтава: РВВ ПДАА, 2014. – Ч. 1. – 358 с.
33. Фещенко О.П. Розрахунок показників фінансового стану господарських товариств з урахуванням нових норм фінансової звітності / О.П. Фещенко // Бізнес інформ, 2015. - №2. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2015-2_0-pages229_236.pdf
- 34.Юрій Е.О. Діагностика і управління ризиком ліквідності підприємства / Е.О. Юрій, Ю.М. Дмитрук // Кримський економічний вісник, 2014. – № 1(08). – С. 161–163.
35. Якобець Х.Г. Вплив різних форм безготівкових розрахунків на фінансовий стан підприємства / Х.Г. Якобець [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://intkonf.org/yakobetshgvpivriznihformbezgotivkovihrozrahunkivna-finansoviystanpidpriemstva/>
36. Яремик Х.Я. Методичні підходи до оцінки платоспроможності підприємства / Х.Я. Яремик // Ефективна економіка, 2015.— № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua>

Класифікація грошових потоків підприємства

Класифікаційна ознака	Види грошових потоків
Масштаби обслуговування господарського процесу	Грошовий потік по підприємству у цілому. Грошовий потік за напрямками діяльності підприємства. Грошовий потік окремих структурних підрозділів. Грошовий потік від окремої господарської операції.
Напрямок руху	Вхідний (позитивний) грошовий потік. Вихідний (від'ємний) грошовий потік.
Вид господарської діяльності	Грошовий потік від операційної діяльності. Грошовий потік від інвестиційної діяльності. Грошовий потік від фінансової діяльності.
Пріоритетність (черговість) виплат	Пріоритетний грошовий потік. Другорядний грошовий потік.
Вартісний склад	Валовий грошовий потік. Чистий грошовий потік.
Регулярність здійснення	Регулярний грошовий потік. Нерегулярний грошовий потік.
Вартісна оцінка у часі	Теперішній грошовий потік. Майбутній грошовий потік.
Відношення до певного інвестиційного проекту	Додатковий грошовий потік. Ретроспективний грошовий потік.
Достатність обсягу	Дефіцитний грошовий потік. Надлишковий грошовий потік.
Ступінь рівномірності грошового потоку з операційної діяльності	Мінімально-стабільний компонент позитивного грошового потоку. Умовно-стабільний компонент позитивного грошового потоку. Варіативний компонент позитивного грошового потоку. Змінний компонент від'ємного грошового потоку. Умовно-стабільний компонент від'ємного грошового потоку. Варіативний компонент від'ємного грошового потоку. Екстраординарний компонент від'ємного грошового потоку.
Можливість нейтралізації	Грошові потоки, які піддаються зміні у часі. Грошові потоки, що не піддаються зміні у часі.
Рівень передбачуваності	Повністю передбачувані грошові потоки. Недостатньо (або абсолютно) непередбачувані грошові потоки.
Рівень збалансованості	Збалансований грошовий потік. Незбалансований грошовий потік.
Період часу	Короткостроковий грошовий потік. Довгостроковий грошовий потік.
Вид валюти	Грошовий потік у національній валюті. Грошовий потік у іноземній валюті.
Можливість забезпечення платоспроможності	Ліквідний грошовий потік. Неліквідний грошовий потік.
Варіативність спрямованості руху грошових коштів	Стандартний грошовий потік. Нестандартний грошовий потік.
Характер грошового потоку по відношенню до підприємства	Внутрішній грошовий потік. Зовнішній грошовий потік.

Динаміка руху грошових коштів за видами діяльності ТОВ «ТД
«РОСІНКА»

Показники	2016г	2017г	2018г	Изменение 2018к к 2016г, (+,-)	2018г к 2016г, %
Залишок коштів на початок періоду	146	1003	84	-62	57,5
1 Рух грошових коштів по поточній (операційній) діяльності					
Надходження - всього:	19681	14872	20070	+389	102,0
В тому числі					
- від продажу продукції, товарів, робіт і послуг	12927	12801	17622	+4695	136,3
- інші надходження	6754	2071	2448	-4306	36,2
з них:	6351	1527	1568	-4783	24,7
- бюджетні субсидії					
Платежі - всього	14839	14340	17977	+3138	121,1
В тому числі:					
- постачальникам (підрядникам) за сировину, матеріали, роботи, послуги	9568	8025	11555	+1987	120,8
- у зв'язку з оплатою праці працівників	3046	3888	3884	+838	127,5
- процентів за борговими зобов'язаннями	-	423	497	-	-
- податок на прибуток організацій	1375	1735	-	-	-
- інші платежі	850	269	2041	+1191	240,1
Сальдо грошових потоків від поточної діяльності	4842	532	2093	-2749	43,2
2 Рух грошових коштів від інвестиційної діяльності					
Надходження грошових коштів	-	-	-	-	-
Напрямки грошових коштів - всього	3316	402	4254	+938	128,3
В тому числі					
- на придбання об'єктів основних засобів (включаючи дохідні вкладення в матеріальні цінності) і нематеріальні активи	3316	402	4254	+938	128,3
Результат руху грошових коштів від інвестиційної діяльності	3316	402	4254	+938	128,3
3 Рух грошових коштів з фінансової діяльності					
Надходження - всього	1000	-	3829	+2829	382,9
В тому числі:					
- кредитів і позик	1000	-	3829	+2829	382,9
Направлено грошових коштів - всього	1669	1049	1019	-650	61,1
В тому числі					
- на погашення кредитів і позик	1669	1049	1019	-650	61,1
Результат руху грошових коштів за звітний період	857	-919	649	-208	75,7
Залишок коштів на кінець звітного періоду	1003	84	733	-270	73,1

Матриця PEST-аналізу основних факторів зовнішнього середовища на формування грошових потоків ТОВ «ТД «РОСІНКА»

Середовище	Основні фактори	Напрямок дії фактора	Напрямок впливу на грошові потоки
Економічне середовище	Динаміка курсу гривні	Підприємство працює на внутрішньому ринку. Коливання курсу призводить до операційних витрат	Зростання видаткових грошових потоків
	Інфляція	Інфляційний чинник призводить до зростання витрат, однак, підприємство змушене індексувати ціни	Зростання видаткових грошових потоків швидше, ніж надходжень
	Ділова активність підприємств в економіці України	Зниження ділової активності спричиняє падіння зацікавленості підприємств у товарах. Знижуються обсяги кредитування бізнесу в економіці, що також впливає на відновлення основних засобів	Зниження надходжень швидше ніж видатків
	Макроекономічна нестабільність		
	Інвестиційний клімат в Україні	Погіршення інвестиційного клімату впливає на зниження інвестицій в основний капітал	Зниження обсягу грошових потоків від інвестиційної та фінансової діяльності
Політико-правове середовище	Стабільність політичної системи	В Україні присутня політична нестабільність.	Потенційне зниження обсягу грошових потоків
	Стабільність	Законодавство часто	

	законодавства	мінливе. В Україні не має стабільності правової бази, яка б регулювала бізнес на постійній основі. Зміна політичних еліт в Україні щоразу призводила до переформатування як політичної системи, так і правил роботи бізнесу.	
Соціальне середовище	Відношення до продукції у споживачів	Споживачі надають перевагу вітчизняним напоям	Зростання грошових потоків від операційної діяльності
	Культура обслуговування	Однак, у останні роки ситуація покращується	
Технологічне середовище	Рівень зносу	В сучасних умовах існує досить значний відкладений попит на інвестиції у розвиток	Потенційне зростання грошових потоків від інвестиційної та фінансової діяльності
	Нові технології		

складено за результатами особистих спостережень автора, аналізу

Додаток Д

Факторна модель дефіцитного грошового потоку

ТОВ «ДТ «Росінка» за 2016-2018 рр.

Статті грошового потоку	Умовні позначення	Роки			Абсолютний приріст, тис.грн	
		2016	2017	2018	2017-2016	2018-2017
<i>Вихідні дані для аналізу:</i>						
Позитивний грошовий потік, тис.грн	ПГП	132710	107912	132512	-24798	24600
Негативний грошовий потік, тис.грн	НГП	119090	104064	127373	-15026	23309
Чистий грошовий потік, тис.грн	ЧГП	13620	3848	5140	-9772	1291
Чистий прибуток, тис.грн	ЧП	3588	1918	1906		
Чистий дохід підприємства, тис.грн	ЧД	102423	89927	110427	-12496	20500
Повна собівартість залізничних послуг, тис.грн	ПС	102054	89418	111058	-12636	21640
<i>Коефіцієнти для факторного аналізу змін дефіцитного грошового потоку:</i>						
Частка позитивного грошового потоку в загальному обсязі чистого грошового потоку	$X1 = \text{ПГП} / \text{ЧГП}$	9,7	28,0	25,8	18	-2
Частка чистого грошового потоку у загальному обсязі чистого прибутку	$X2 = \text{ЧГП} / \text{ЧП}$	3,8	56,3	69,5	52	13
Рентабельність продажів	$X3 = \text{ЧП} / \text{ЧД}$	0,035	0,021	0,017	-0,014	-0,004
Доходовіддача операційних витрат (повної собівартості)	$X4 = \text{ЧД} / \text{ОВ}$	1,004	1,006	0,994	0,002	-0,011
Відношення повної собівартості до негативного грошового потоку	$X5 = \text{ПС} / \text{НГП}$	0,857	0,859	0,872	0,002	0,013
Коефіцієнт дефіцитного грошового потоку	$\text{ДГП} = X1 * X2 * X3 * X4 * X5$	1,114	29,078	26,823	27,963	-2,255
<i>Зміна коефіцієнта дефіцитного грошового потоку за рахунок:</i>						
- зміни частки позитивного грошового потоку в загальному обсязі чистого грошового потоку	$\Delta X1$	x	x	x	2,093	-2,342
- зміни частки чистого грошового потоку у загальному обсязі чистого прибутку	$\Delta X2$	x	x	x	44,325	6,302
- зміни рентабельності продажів	$\Delta X3$	x	x	x	-18,593	-6,302
- зміни доходовіддачі операційних витрат (повної собівартості)	$\Delta X4$	x	x	x	0,060	-0,302
- зміни відношення повної собівартості до негативного	$\Delta X5$	x	x	x	0,078	0,389

грошового потоку

Додаток Ж

Факторна модель дефіцитного грошового потоку від операційної діяльності на підприємстві ТОВ «ДТ «Росінка» за 2016-2018 рр.

Статті грошового потоку	Умовні позначення	Роки			Абсолютний приріст, тис.грн	
		2016	2017	2018	2017-2016	2018-2017
Вихідні дані для аналізу:						
Позитивний грошовий потік від операційної діяльності, тис.грн	ПГПод	132710	107912	132512	-24798	24600
Негативний грошовий потік від операційної діяльності, тис.грн	НГПод	119090	104064	127373	-15026	23309
Чистий грошовий потік від операційної діяльності, тис.грн	ЧГПод	13620	3848	5140	-9772	1291
Чистий прибуток, тис.грн	ЧП	3588	1918	1906	-1670	-12
Чистий дохід підприємства, тис.грн	ЧД	102423	89927	110427	-12496	20500
Оборотні активи, тис.грн	ОА	7199	21314	31749	14115	10436
Коефіцієнти для факторного аналізу змін дефіцитного грошового потоку:						
Частка позитивного грошового потоку в загальному обсязі чистого грошового потоку	$X1 = \frac{\text{ПГПод}}{\text{ЧГПод}}$	9,7	28,0	25,8	18	-2
Частка чистого грошового потоку від операційної діяльності у загальному обсязі чистого прибутку	$X2 = \frac{\text{ЧГПод}}{\text{ЧПод}}$	3,8	56,3	69,5	52	13
Рентабельність продажів	$X3 = \frac{\text{ЧПод}}{\text{ЧДод}}$	0,035	0,021	0,017	-0,014	-0,004
Оборотність оборотних активів, разів	$X4 = \frac{\text{ЧД}}{\text{ОА}}$	14,227	4,219	3,478	-10,008	-0,741
Відношення оборотних активів до негативного грошового потоку	$X5 = \frac{\text{ОА}}{\text{НГПод}}$	0,060	0,205	0,249	0,144	0,044
Дефіцитний грошовий потік	$\text{ДГП} = X1 * X2 * X3 * X4 * X5$	1,114	29,078	26,823	27,963	-2,255
Зміна коефіцієнта дефіцитного грошового потоку за рахунок:						
- зміни частки позитивного грошового потоку в загальному обсязі чистого грошового потоку	$\Delta X1$	x	x	x	2,093	-2,342
- зміни частки чистого	$\Delta X2$	x	x	x	44,325	6,302

грошового потоку у загальному обсязі чистого прибутку							
- зміни рентабельності продажів	$\Delta X3$	x	x	x	-18,593	-6,302	
- зміни оборотності оборотних активів	$\Delta X4$	x	x	x	-20,357	-4,696	
- зміни відношення оборотних активів до негативного грошового потоку	$\Delta X5$	x	x	x	20,496	4,783	

